

מרכז עזרי לחקר איראן והמפרץ הפרסי
مرکز عزری برای مطالعات ایران و خلیج پارس
The Ezri Center for Iran & Persian Gulf Studies

The Persian Gulf Observer

Perspectives on Iran and the Persian Gulf

שבי עשרת המלחים האמריקאים בידי איראן-
ניתוח ומשמעויות

Issue No. 15

(January 13, 2016)

س

س

س

The Ezri Center for Iran & Persian Gulf Studies at the University of Haifa is happy to launch *The Persian Gulf Observer: Perspectives on Iran and the Persian Gulf*. *The Persian Gulf Observer* will be published periodically, expressing the views and analysis of the Ezri center's researchers on various issues concerning the Persian Gulf region and the countries which lay by its shores. Attached please find the Fifteenth issue written by Mr. Yossi Mansharof on "Ten American Marines captured by Iran- Analysis and implications" (In Hebrew).

You are most welcome to follow the Ezri Center's tweets at: <https://twitter.com/EzriCenter> , be our friend on Facebook: <https://www.facebook.com/pages/The-Ezri-Center-for-Iran-and-Persian-Gulf-Studies/141080069242626>

Watch and listen to conferences and lecturers in the Center's YouTube channel:

<https://www.youtube.com/channel/UCZdzvlhv7a8nxLjYZdaz68Q>

and visit our site: <http://gulfc.haifa.ac.il/>

You are also cordially invited to visit our site in Persian www.TeHTel.com, where you could find interesting material on various aspects of the life in Israel.

The Persian Gulf Observer: מרכז עזרי לחקר איראן והמפרץ הפרסי באוניברסיטת חיפה שמח להשיק את *Perspectives on Iran and the Persian Gulf*, בו יוצגו מאמרי דעה שיופצו בתדירות תקופתית, פרי- עטם של חוקרי המרכז על מגוון נושאים מאזור המפרץ הפרסי והמדינות השוכנות לחופיה. להלן הגיליון החמישה-עשר ובו מאמר מאת מר יוסי מנשרוף בנושא "שבי עשרת המלחים האמריקאים בידי איראן – ניתוח ומשמעות" (בעברית)

אנו מזמינים אתכם לעקוב אחרי ציוצי המרכז בכתובת: <https://twitter.com/EzriCenter> ,

להיות חברים שלנו בפייסבוק: <https://www.facebook.com/pages/The-Ezri-Center-for-Iran-and-Persian-Gulf-Studies/141080069242626>

[Persian-Gulf-Studies/141080069242626](https://www.youtube.com/channel/UCZdzvlhv7a8nxLjYZdaz68Q)

לצפות ולהאזין לכנסים והרצאות בערוץ היו-טיוב של המרכז:

<https://www.youtube.com/channel/UCZdzvlhv7a8nxLjYZdaz68Q>

ולבקר אותנו באתר הבית: <http://gulfc.haifa.ac.il/>

דוברי וידעי הפרסית שבינכם מוזמנים לבקר באתר שלנו בשפה הפרסית www.TeHTel.com בו ניתן למצוא חומרים מעניינים על היבטים שונים של החיים בישראל.

שני עשרת המלחים האמריקאים בידי איראן – ניתוח

ומשמעויות

יוסי מנשרוף

בליל רביעי, 13.1.2016 שבו כוחות משמרות המהפכה עשרת המלחים האמריקאים במפרץ הפרסי. לפי הגרסה האיראנית, הכוח האמריקאי פלש למרחב האיראני לאחר תקלה במערכת הניווט שלו, כלומר שלא במגמה התקפית. גרסה איראנית זו העידה על כוונתה של טהראן לסיים את הפרשה בהקדם, כפי שאכן קרה, לטענת איראן, לאחר שהאמריקאים התנצלו בפניה והתחייבו שלא לחזור שנית על הטעות. לתקרית זו קדמה תקרית קודמת לפני כשבועיים, בה ירו משמרות המהפכה טיל לעבר נושאת מטוסים אמריקאית וכלי שיט צרפתי במצרי הורמוז שבמפרץ הפרסי (אף שהאיראנים הכחישו תקרית זו, [פרסמו](#) האמריקאים סרטון שמאשר את קיומה). בנוסף לזאת, ב-29 באוגוסט [פרסמו](#) משמרות המהפכה סרטון שצילם מטוס סיוור איראני בסמוך לנושאת מטוסים אמריקאית במצרי הורמוז. בסרטון נראה מצולם צוות נושאת המטוסים, ללא ידיעתו וללא תגובה מרתיעה לעבר המטוס האיראני. איראן גם פעלה באורח זהה בתקופת נשיאות מחמוד אחמדי-נז'אד כאשר משה"מ שבו 15 מלחים בריטים במפרץ הפרסי מרץ 2007, ושחררו אותם כעבור כמה ימים.

קיומה של התקרית בעיתוי הספציפי הנוכחי יכול להעיד על כמה מסרים שמכילה הפרשה, בהם פנימיים, אזוריים ועל-אזוריים. ראשית, התקרית ארעה ערב היערכות קבוצת ה-5+1 להסיר את הסנקציות נגד איראן במסגרת עיסקת הגרעין. בנוסף, התקרית במפרץ הפרסי מתרחשת בצל הסערה ביחסי איראן-סעודיה, במסגרתה ניתקה סעודיה את היחסים עם איראן לאחר שהשגרירות הסעודית בטהראן והקונסוליה במשהד הותקפו ע"י מפגינים שזעמו על הוצאת איש הדת השיעי הסעודי הבכיר, נימר באקר אל-נימר, להורג בסעודיה. זאת ועוד, תקרית המלחים ארעה כאשר אנו נמצאים כחודש לפני הבחירות החשובות באיראן למועצת המומחים ולפרלמנט, ואשר במסגרתם מתרחש מאבק עז באיראן בצמרת המשטר בין סיעת הנשיא, חסן רוחאני, המובל ע"י פטרונו, עלי אכבר האשמי רפסנג'אני, ותומכיהם מול המנהיג, עלי ח'אמנאי, ותומכיו – משמרות המהפכה והחוגים הרדיקלים במשטר. לפיכך, לפרשה הטרייה במפרץ הפרסי מסרים והשלכות גם לגבי המערכת הפוליטית הפנים-איראנית והן ביחס למדיניות החוץ של איראן.

ראשית, במישור הפנימי, מהלך צבאי-תעמולתי שכזה בדמות חטיפת עשרת החיילים האמריקאים מבוצע באישורו של ח'אמנאי וככל הנראה אף ללא ידיעת רוחאני. זאת בהתאם להירארכיה במשטר הקובעת שהמנהיג הוא המפקד העליון של הכוחות המזוינים. נראה לפיכך שבאמצעות החטיפה, מבקש ח'אמנאי לאותת למחנה רפסנג'אני-רוחאני שלמרות עיסקת הגרעין ולמול ההתקרבות שהם מבקשים להנהיג בין טהראן לווינגטון, הוא נחוש לשמור על הצביון האנטי-אמריקאי של המשטר האיראני. צביון כזה משמש, לדעת ח'אמנאי, ערובה להמשך קיומו של משטר המהפכה האסלאמית באיראן ולמניעת חדירת אלמנטים חתרניים, מהם מזהיר ח'אמנאי שוב ושוב בנאומיו בחצי השנה האחרונה. בנוסף, הסרת הסנקציות הקרובה, אם אכן תבוצע, תתפרש בציבוריות האיראנית כהישג משמעותי של

מחנה רוחאני, שהנהיג את המו"מ מול ה-1+5. לפיכך, ייתכן שח'אמנאי לאותת לרוחאני ומחנהו שהוא נחוש למנוע באמצעות השפעתו הרחבה במוסדות המשטר את דרכם לניצחון בבחירות הקרובות איראן.

תמונה ראשונה של החיילים האמריקאים בשבי איראן – כפי שפורסמה בתקשורת האיראנית¹

בהיבט האזורי, תדמיתה של איראן כמעצמה אזורית נחלה מפלה קשה לאחר שלא מימשה את איומיה לחולל סערה רבתי נגד סעודיה בעימות בין שתי המדינות. כזכור, בשני מוקדי מתיחות בין שתי המדינות, בינואר ובאוקטובר 2015, איימו בכירי המשטר בראשות ח'אמנאי עצמו, שאיראן תשיב לסעודיה כגמולה בגין מלחמת הנפט שניהלה נגד איראן בתגובה לעיסקת הגרעין שנרקמה אז, ואסון החג' במכה בו נהרגו מאות הרוגים, בהם בכירים איראנים. למרות איומיה, נוקטת איראן, לפחות לפי שעה, בפאסיביות מול סעודיה ואינה מעזה לבצע מהלך מתגרה דומה כפי שבצעה מול ארה"ב, וזאת מול סעודיה שמפגינה אקטיביות בניתוק היחסים עם טהראן ובעידוד מדינות אחרות במפרץ ללכת בעקבותיה. קמפיין סעודי זה נחל הצלחה חלקית, שכן מדינות המפרץ, למעט עיראק ועומאן, ניתקו את יחסיהן עם איראן או צמצמו אותן. אפשר לפיכך, שבאמצעות התקרית מבקשת איראן לפצות על אי תעוזתה לפעול צבאית ישירות מול סעודיה, ולשקם את מעמדה האזורי.

במישור העל אזורי, ח'אמנאי גם מבקש לאותת לווישינגטון, שחרף הסכם הגרעין ולמרות ניסיונות המחנה בראשות רפסנג'אני ורוחאני לקרב בין איראן לארה"ב, איראן נשאר מתנגדת נחרצת של הארה"ב בכלל, ונוכחותה הצבאית באזור בפרט. בכירים צבאיים איראנים, ובהם מפקד חיל הים במשמרות המהפכה, עלי פדאווי, הדגישו בעת האחרונה שהאמריקאים עושים ככל יכולתם למנוע תקריות אלימות בין איראן לארה"ב, וזאת למרות צעדי הרהב של איראן למולה. משה"מ העריכו מראש לפיכך שגם למול פרשת התגרות נוספת, ממשל אובמה יעדיף שלא להגיב בכוח, במסגרת מחויבותו להסכם הגרעין והעדפתו האסטרטגית שלא להנהיג מהלך צבאי כלשהו נגד איראן. נראה לסיכום שההיסטוריה חוזרת על עצמה. שכן בנובמבר 1979 כבש מחנהו של חו'מיני את השגרירות האמריקאית בטהראן בנובמבר כצעד תגובה הן כלפי ניסיונה הממשלה הזמנית בראשות מהדי באזרגאן לקרב בין טהראן לווישינגטון (ממשלת באזרגאן אכן התפטרה בעקבות זאת). כיבוש השגרירות האמריקאית בטהראן היה גם מסר כלפי העם האמריקאי, לפיו לא כדאי לו להתקרב לאיראן, ואכן קרטור הפסיד בבחירות לנשיאות בנובמבר 1980 שהתקיימו בצל משבר בני הערובה באיראן.

*יוסי מנשרוף הוא חוקר במרכז עזרי ודוקטורנט בחוג להיסטוריה של המזה"ת באוני' חיפה.

¹ @SharghDaily